

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การเสนอผลการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาล โดยนำเสนอ วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาล ใน 4 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาเด็ก ด้านกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง ด้านการช่วยเหลือและสนับสนุน และด้านการติดต่อสื่อสาร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครอง ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาล โดยเป็นผู้บริหาร 42 คน ผู้ดูแลเด็ก 42 คน และผู้ปกครอง 210 คน รวมตัวอย่างประชากรทั้งสิ้น 294 คน เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม และผู้ปกครองอีกจำนวน 15 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ประเภท ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 แบบสอบถาม มี 3 ชุด คือ แบบสอบถามผู้บริหาร แบบสอบถามผู้ดูแลเด็ก และแบบสอบถามผู้ปกครอง เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลใน 4 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาเด็ก ด้านกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง ด้านการช่วยเหลือและสนับสนุน และด้านการติดต่อสื่อสาร ซึ่งแต่ละชุดแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ประกอบด้วย

- สภาพการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาล เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า

- ปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาล เป็นแบบปลายเปิด

- ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาล เป็นแบบปลายเปิด

2.2 แบบสัมภาษณ์ มี 1 ชุด คือ แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาล ใน 4 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาเด็ก ด้านกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง ด้านการช่วยเหลือและสนับสนุน และด้านการติดต่อสื่อสาร เป็นแบบปลายเปิด ซึ่งแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาล

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ถึงผู้บริหาร จำนวน 46 ชุด ผู้ดูแลเด็ก จำนวน 46 ชุด และผู้ปกครอง จำนวน 230 ชุด ได้รับคืนทางไปรษณีย์ ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 42 ชุด คิดเป็นร้อยละ 91.30 ผู้ดูแลเด็ก จำนวน 42 ชุด คิดเป็นร้อยละ 91.30 และผู้ปกครอง จำนวน 210 ชุด คิดเป็นร้อยละ 91.30 ตามลำดับ สำหรับการสัมภาษณ์ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง จำนวน 15 คน ด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถาม

4.1 ข้อมูลสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X})

4.3 ข้อมูลปัญหาและข้อเสนอแนะ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการเรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อยและบรรยายประกอบ

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร ผู้ดูแลเด็ก และ ผู้ปกครอง

1. ผู้บริหาร ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุอยู่ระหว่าง 40-49 ปี วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี และเหตุผลที่รับตำแหน่งผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพราะอยู่ในความรับผิดชอบโดยตำแหน่งอยู่แล้ว ส่วนตำแหน่งก่อนที่จะเป็นผู้บริหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในปัจจุบัน คือ ตำแหน่งทางการศึกษาที่ไม่สังกัดเทศบาล โดยมีประสบการณ์ในตำแหน่งดังกล่าวมากกว่า 5 ปี สำหรับประสบการณ์ในตำแหน่งผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปัจจุบัน 1-2 ปี ทั้งนี้ได้จัดอบรมหรือประชุมผู้ปกครองมาแล้ว ประมาณ 27 ครั้ง

2. ผู้ดูแลเด็ก เป็นเพศหญิงทั้งหมด โดยมีอายุอยู่ระหว่าง 30-39 ปี ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีสถานภาพสมรส การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ประสบการณ์ก่อนทำงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คือ เป็นครูอนุบาลในโรงเรียนเอกชนมาก่อน สำหรับประสบการณ์ในการทำงานตำแหน่งปัจจุบัน มีมากกว่า 5 ปี โดยส่วนใหญ่ผ่านการฝึกอบรมเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กมาแล้ว

3. ผู้ปกครอง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ระหว่าง 30-39 ปี นับถือศาสนาพุทธ มีความสัมพันธ์เป็นมารดาของเด็ก มีสถานภาพสมรส ระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง โดยมีรายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท สำหรับเหตุผลที่ส่งบุตรหลานเข้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพราะอยู่ใกล้บ้าน

ตอนที่ 2 สภาพการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาล รวมทั้งปัญหาและข้อเสนอแนะ

1. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านการพัฒนาเด็ก

การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองดังกล่าว ผู้บริหารและผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับการปฏิบัติบ้างไม่ปฏิบัติบ้าง สำหรับการปฏิบัติของผู้บริหาร ได้แก่ การวางแผนและเตรียมงานที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง การออกเยี่ยมบ้านของเด็ก การจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อชี้แจงให้เข้าใจบทบาทของศูนย์ที่มีต่อการพัฒนาเด็ก การฝึกดูขนิสัยของเด็กที่บ้าน การจัดทำข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับตัวเด็กและพัฒนาการของเด็กให้ผู้ปกครองทราบ การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินผลเด็ก การส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาอุปนิสัยดีงาม ปฏิบัติตนตามหลักธรรมคำสอนของศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณีในท้องถิ่น ส่วนการปฏิบัติของผู้ดูแลเด็ก ได้แก่ การจัดทำสมุดรายงานพัฒนาการเด็กและผลการตรวจสุขภาพเด็ก การจัดทำสมุดบันทึกข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับตัวเด็ก การติดตามและประเมินผลเด็ก

ร่วมกับผู้ปกครอง การขอความร่วมมือผู้ปกครองในการเป็นแบบอย่างที่ดี และฝึกให้เด็กปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของศาสนา

ส่วนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่ผู้บริหารมีการปฏิบัติอยู่ในระดับการปฏิบัติเป็นประจำ ได้แก่ การจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อขอคำปรึกษาเกี่ยวกับตัวเด็ก ในการส่งเสริมแก้ไขและพัฒนาการเรียนรู้และความประพฤติของเด็ก และขอความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของศูนย์ฯ การให้ผู้ปกครองเป็นวิทยากรของศูนย์ฯ ในกรณีที่กิจกรรมที่ผู้ดูแลเด็กมีการปฏิบัติอยู่ในระดับการปฏิบัติเป็นประจำ ได้แก่ การเชิญผู้ปกครองร่วมเป็นวิทยากรเพื่อให้ความรู้ประสบการณ์และให้แหล่งศึกษาเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้พื้นฐานด้านอาชีพในชุมชน และขนบธรรมเนียมประเพณีในท้องถิ่น

สำหรับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในด้านพัฒนาเด็ก ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การให้รายละเอียดข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก การกระตุ้นเตือนให้เด็กทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายจากผู้ดูแลเด็ก การร่วมมือในการฝึกสุขนิสัย การให้เด็กได้ช่วยเหลือตนเอง การร่วมมือกับผู้ดูแลเด็กในการติดตามและประเมินผลเด็ก การขอคำปรึกษาจากผู้ดูแลเด็กเกี่ยวกับตัวเด็กเพื่อส่งเสริมแก้ไขและพัฒนาเด็ก การส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาอุปนิสัยที่ดีงาม และปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของศาสนา สำหรับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง (15 คน) พบว่าผู้ปกครองทั้งหมดพอใจกับพัฒนาการของเด็กที่ดีขึ้น ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของศูนย์ฯ คือ เพื่อพัฒนาความพร้อมทั้ง 4 ด้าน อย่างถูกต้องเหมาะสมก่อนเข้าเรียนในระดับอนุบาล ส่วนลักษณะของการเข้าร่วมในกิจกรรมของศูนย์ฯ นั้น ผู้ปกครองส่วนใหญ่ (13 คน) เข้ามามีส่วนร่วมโดยการให้รายละเอียดข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กเป็นสำคัญ ทั้งนี้ผู้ปกครองเห็นว่าการติดต่อกับผู้ดูแลเด็กทำได้สะดวก และสามารถแสดงความคิดเห็น หรือขอคำปรึกษาได้ทันท่วงที สำหรับลักษณะของกิจกรรมการเรียนการสอนที่ศูนย์ฯ จัดเพื่อพัฒนาเด็กนั้น ผู้ปกครองส่วนใหญ่ (10 คน) มีความพอใจ

ปัญหาและข้อเสนอแนะ

ผู้บริหารและผู้ดูแลเด็กมีความเห็นสอดคล้องกันในเรื่องของปัญหาของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านการพัฒนาเด็ก คือ การไม่มีเวลาเข้ามามีส่วนร่วม และการไม่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเด็ก สำหรับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง พบว่า ปัญหาที่สำคัญ คือ การขาดสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน และผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญในการพัฒนาเด็ก

ข้อเสนอแนะของผู้บริหารด้านการพัฒนาเด็ก คือ ศูนย์ฯ ควรจัดประชุมชี้แจงเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กให้มากขึ้น และสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ดูแลเด็กกับผู้ปกครอง ส่วนของผู้ดูแลเด็กคือ ศูนย์ฯ ควรมีการจัดประชุมผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก และผู้บริหารควร

จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองให้มากขึ้นและหลายรูปแบบ สำหรับผู้ปกครองคือ ควรมีการจัดกิจกรรมที่ใช้ฝีมือในการจับดินสอลากเส้นให้มากขึ้น

2. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง

การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองดังกล่าว ผู้บริหารและผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับการปฏิบัติบ้าง ไม่ปฏิบัติบ้าง สำหรับการปฏิบัติของผู้บริหาร ได้แก่ การจัดปฐมนิเทศเพื่อชี้แจงนโยบายและแนวปฏิบัติงานของศูนย์ฯ การจัดทำเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก หลักพัฒนาการเด็ก วัตถุประสงค์และเป้าหมายของศูนย์ฯ ส่วนการปฏิบัติของผู้ดูแลเด็ก ได้แก่ การขอคำปรึกษาจากผู้บริหารเพื่อหาแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง การไปเยี่ยมบ้านผู้ปกครอง การให้ความรู้ผู้ปกครองโดยจัดทำป้ายนิเทศ มุมความรู้ และเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้าร่วมในกิจกรรม และให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขนิสัยให้แก่เด็ก

ส่วนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่ผู้บริหารมีการปฏิบัติอยู่ในระดับการปฏิบัติเป็นประจำ ได้แก่ การเชิญวิทยากรพิเศษหรือหน่วยงานอื่นมาให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง การร่วมกับผู้ดูแลเด็กวางแผนจัดประชุมผู้ปกครองกลุ่มย่อยเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลี้ยงดูและการพัฒนาเด็ก ในขณะที่กิจกรรมที่ผู้ดูแลเด็กมีการปฏิบัติอยู่ในระดับการปฏิบัติเป็นประจำ ได้แก่ การวางแผนร่วมกับผู้บริหารจัดประชุมผู้ปกครองให้ความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูและแนวทางการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก การจัดตารางกิจกรรมที่ให้ความรู้ผู้ปกครองใน 1 ภาคเรียน การให้บริการสื่อแก่ผู้ปกครองเพื่อนำไปใช้กับเด็กที่บ้าน การเชิญวิทยากรพิเศษมาให้ความรู้ในเรื่องที่ผู้ปกครองสนใจ

สำหรับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครองผู้ปกครองส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การเข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อรับฟังและทำความเข้าใจในนโยบาย แนวปฏิบัติ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายการดำเนินงานของศูนย์ฯ การให้ความสนใจซักถาม แสดงความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม สื่ออุปกรณ์ และความรู้ที่ศูนย์ฯ จัดทำและจัดอบรมขึ้น การขอคำปรึกษาจากผู้ดูแลเด็กในการสร้างเสริมสุขนิสัยให้แก่เด็ก และการเข้าเยี่ยมชมศูนย์ฯ เมื่อมีโอกาส และกิจกรรมที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การร่วมมือกับศูนย์ฯ ในการจัดหาวิทยากรจากชุมชนหรือหน่วยงานอื่นมาให้ความรู้ สำหรับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ (11 คน) เข้ามามีส่วนร่วมด้านกิจกรรมการให้ความรู้แบบไม่เป็นทางการ โดยการพบปะพูดคุยกับผู้บริหาร ผู้ดูแลเด็ก เพราะสะดวกโดยเฉพาะสำหรับผู้ปกครองที่มีเวลาไม่แน่นอน และต้องประกอบอาชีพ ส่วนความรู้ที่ผู้ปกครองส่วนใหญ่ (12 คน) ต้องการ คือ การพัฒนาเด็กและวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่ถูกต้องและ

เหมาะสม ลักษณะของกิจกรรมที่ให้ความรู้ที่ศูนย์ฯ จัดขึ้น คือ การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพราะผู้ปกครองส่วนมากเข้ามามีส่วนร่วมและนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ การจัดกิจกรรมความรู้แก่ผู้ปกครองในปัจจุบัน ยังไม่เป็นที่พอใจของผู้ปกครอง เพราะความรู้ที่ได้ไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของผู้ปกครอง ยังขาดโอกาสในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในการจัดกิจกรรมนั้นๆ

ปัญหาและข้อเสนอแนะ

ผู้บริหาร ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครองจากการสัมภาษณ์ มีความเห็นสอดคล้องกันในเรื่องของปัญหาของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง คือ การไม่มีเวลาเข้ามามีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะของผู้บริหารด้านกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง คือ ศูนย์ฯ ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในการจัดกิจกรรมการให้ความรู้ ซึ่งควรจัดประชุมต่างๆ ให้ตรงกับวันหยุดของผู้ปกครอง สำหรับข้อเสนอแนะของผู้ดูแลเด็กคือ ผู้ปกครองควรเอาใจใส่เด็กเมื่ออยู่ที่บ้าน และศูนย์ฯ ควรจัดประชุมชี้แจงเกี่ยวกับเป้าหมายและนโยบายของศูนย์ฯ ส่วนข้อเสนอแนะของผู้ปกครอง คือ ควรมีการจัดกิจกรรมให้ความรู้ผู้ปกครองโดยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการและให้ตรงกับวันหยุดของผู้ปกครอง

3. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านการช่วยเหลือและสนับสนุน

การจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองดังกล่าว ผู้บริหารและผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับการปฏิบัติเป็นประจำ สำหรับการปฏิบัติของผู้บริหาร ได้แก่ การเปิดรับบริจาคสิ่งของวัสดุเหลือใช้เพื่อทำเป็นอุปกรณ์การสอนและการเปิดรับบริจาคเงิน การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาสภาพแวดล้อม ตกแต่งอาคารสถานที่ และช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์ฯ ส่วนการปฏิบัติของผู้ดูแลเด็ก ได้แก่ การขอความร่วมมือผู้ปกครองร่วมบริจาควัสดุสิ่งของที่เหลือใช้ เงินทุน และจัดหาสื่อประกอบการเรียนรู้ การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาสภาพแวดล้อม ตกแต่งอาคารสถานที่ เป็นผู้ช่วยในชั้นเรียน และช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์ฯ

สำหรับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในด้านการช่วยเหลือและสนับสนุน ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การร่วมบริจาควัสดุสิ่งของที่เหลือใช้และเงิน การร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์ฯ การเป็นผู้ช่วยผู้ดูแลเด็กในชั้นเรียน การจัดหาสื่อ การร่วมเป็นกรรมการและประเมินผลการจัดกิจกรรมของศูนย์ฯ การร่วมเป็นกรรมประสานงานการทำงานระหว่างบ้านกับศูนย์ฯ การให้ข้อเสนอแนะในการกำหนดอัตราค่าใช้จ่ายของศูนย์ฯ การร่วมมือกับศูนย์ฯ ในการพัฒนาสภาพแวดล้อม ตกแต่งอาคารสถานที่ และจัดงานพิเศษเพื่อ

หารายได้บำรุงศูนย์ฯ สำหรับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ (9 คน) เข้ามามีส่วนร่วมด้านการช่วยเหลือและสนับสนุนโดยการใช้ร่างกาย เนื่องจากผู้ปกครองมีฐานะยากจน สำหรับความช่วยเหลือและสนับสนุนที่ศูนย์ฯ ควรได้รับในปัจจุบัน คือ งบประมาณ เพราะศูนย์ฯ ยังขาดสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน เครื่องเล่นสนาม และของใช้ที่จำเป็นสำหรับเด็ก แต่อย่างไรก็ตาม การช่วยเหลือและสนับสนุนศูนย์ฯ นั้น ผู้ปกครองส่วนใหญ่ (13 คน) ยังมีความเห็นว่า เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของเทศบาลและผู้ปกครองที่จะต้องร่วมมือกันเพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์ฯ เป็นไปได้ด้วยดีและมีการพัฒนาที่ดีขึ้น โดยผู้ปกครองช่วยเหลือและสนับสนุนด้านร่างกายหรือโดยการบริจาควัสดุสิ่งของที่เหลือใช้เพื่อทำเป็นสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน ส่วนเทศบาลมีหน้าที่ในการช่วยเหลือด้านงบประมาณและความรู้ทางด้านวิชาการ ซึ่งการได้รับการช่วยเหลือและสนับสนุนจากทุกฝ่ายในปัจจุบัน ผู้ปกครองส่วนใหญ่ (11 คน) มีความพอใจ โดยเฉพาะการได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากผู้ปกครองด้วยกันเอง

ปัญหาและข้อเสนอแนะ

ปัญหาของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านการช่วยเหลือและสนับสนุน สำหรับผู้บริหารและผู้ดูแลเด็กมีความเห็นสอดคล้องกัน คือ ผู้ปกครองมีฐานะยากจน สำหรับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง มีความเห็นว่า ปัญหาที่สำคัญคือ การขาดงบประมาณ และการไม่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ

ข้อเสนอแนะของผู้บริหารด้านการช่วยเหลือและสนับสนุน คือ ศูนย์ฯ ควรเป็นผู้นำในการพัฒนาเด็กเพื่อสร้างความศรัทธาให้เกิดขึ้น และควรใช้เวลาแก่ผู้ปกครองในการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ฯ สำหรับข้อเสนอแนะของผู้ดูแลเด็กคือ ศูนย์ฯ ควรจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในการจัดกิจกรรม ส่วนข้อเสนอแนะของผู้ปกครอง คือ ควรมีการจัดสรรงบประมาณให้มากขึ้น

4. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านการติดต่อสื่อสาร

การจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองดังกล่าว ผู้บริหารและผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับการปฏิบัติบ้างไม่ปฏิบัติบ้าง สำหรับการปฏิบัติของผู้บริหาร ได้แก่ การจัดปฐมนิเทศ ป้ายนิเทศ เอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ และการจัดนิทรรศการแสดงผลงานเด็ก การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในเผยแพร่ข่าวสารของศูนย์ฯ การแต่งตั้งบุคคลผู้ทำหน้าที่ประสานงาน การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างศูนย์ฯ กับผู้ปกครอง และการรายงานผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในรอบปี ส่วนการปฏิบัติของผู้ดูแลเด็ก ได้แก่ การให้ผู้ปกครองและเด็กได้เผยแพร่ข่าวสารของศูนย์ฯ การจัดนิทรรศการแสดงผลงานเด็ก การแจ้งให้ผู้ปกครองทราบถึงบุคคลผู้ทำหน้าที่

ประสานงาน เวลาในการพบปะพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน และข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก

ส่วนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่ผู้บริหารมีการปฏิบัติอยู่ในระดับการปฏิบัติเป็นประจำ ได้แก่ การจัดตั้งคณะกรรมการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข่าวสารของศูนย์ฯ แก่ชุมชนและหน่วยงานอื่น ในขณะที่กิจกรรมที่ผู้ดูแลเด็กมีการปฏิบัติอยู่ในระดับการปฏิบัติเป็นประจำ ได้แก่ การแจ้งข่าวสารความรู้เกี่ยวกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูและหลักการพัฒนาเด็ก การแจ้งข่าวสาร โดยการออกไปเยี่ยมบ้านผู้ปกครองเด็ก การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดตั้งคณะกรรมการ การกำหนดอัตราค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในการใช้บริการของศูนย์ฯ และการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนและสื่ออุปกรณ์ของศูนย์ฯ

สำหรับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในด้านการติดต่อสื่อสาร ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การรับทราบและให้ความสนใจในข้อมูลข่าวสารและความรู้ต่างๆ ที่ศูนย์ฯ จัดทำขึ้น การเข้าร่วมชมนิทรรศการและร่วมกิจกรรมที่เชื่อมความสัมพันธ์และความสามัคคีของศูนย์ฯ และกิจกรรมที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การให้ความร่วมมือติดต่อประสานงานกับศูนย์ฯ และการเป็นอาสาสมัครติดต่อประสานงานกับผู้ปกครองของศูนย์ฯ อื่นๆ สำหรับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ (12 คน) เข้ามามีส่วนร่วมในด้านการติดต่อสื่อสาร โดยการพูดคุยกับผู้ดูแลเด็ก เพราะผู้ดูแลเด็กประจำอยู่ที่ศูนย์ฯ ตลอดเวลา จึงสะดวกในการติดต่อ นอกจากนี้ผู้ปกครองยังมีความเห็นว่า ข่าวสารข้อมูลที่ได้รับเป็นจริงรวดเร็ว เชื่อถือได้ และผู้บริหาร ผู้ดูแลเด็กก็เป็นกันเองสามารถซักถามปัญหาต่างๆ ได้ทันที อย่างไรก็ตาม ผู้ปกครองทั้งหมดยังต้องการให้การติดต่อสื่อสารกับศูนย์ฯ มีประสิทธิภาพมากที่สุดโดยมีความเห็นว่า ควรมีการติดต่อสื่อสารด้วยวาจาพร้อมกับแจกเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ด้วย เพราะผู้ปกครองจะได้รับทราบข่าวสารที่เป็นจริง ถูกต้องเชื่อถือได้อย่างแท้จริงแม้ว่าผู้ปกครองจะไม่ได้มารับ-ส่งเด็กด้วยตนเองก็ตาม

ปัญหาและข้อเสนอแนะ

ปัญหาของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านการติดต่อสื่อสาร สำหรับผู้บริหารและผู้ดูแลเด็ก มีความเห็นสอดคล้องกันคือ การไม่มีเวลาเข้ามามีส่วนร่วม สำหรับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง มีความเห็นว่าไม่มีปัญหาด้านการติดต่อสื่อสาร เพราะผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

ข้อเสนอแนะของผู้บริหารด้านการติดต่อสื่อสาร คือ ผู้ดูแลเด็กควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง และศูนย์ฯ ควรมีการจัดทำเอกสารและสิ่งพิมพ์ต่างๆ ให้มากขึ้น สำหรับข้อเสนอแนะของผู้ดูแลเด็กคือ ศูนย์ฯ ควรจัดประชุมผู้ปกครองก่อนเปิดภาคเรียนทุกเทอม และผู้ปกครอง

ควรติดต่อสื่อสารกับผู้ดูแลเด็กด้วยตนเอง ส่วนข้อเสนอแนะของผู้ปกครอง คือ ควรมีการเพิ่มงบประมาณในการจัดทำเอกสารสิ่งพิมพ์ ป้ายนิเทศ เพื่อเผยแพร่ข่าวสารของศูนย์ฯ ให้มากขึ้น

5. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาล

การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองโดยภาพรวม พบว่า ผู้บริหารและผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับการปฏิบัติบ้างไม่ปฏิบัติบ้าง ใน 3 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาเด็ก ด้านกิจกรรมการให้ความรู้ และด้านการติดต่อสื่อสาร ยกเว้นด้านการช่วยเหลือและสนับสนุนที่มีระดับการปฏิบัติเป็นประจำ ส่วนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก คือ ด้านกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง และด้านการติดต่อสื่อสาร นอกนั้นมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง และระดับมากที่สุด คือ ด้านการพัฒนาเด็ก และด้านการช่วยเหลือและสนับสนุน ตามลำดับ

ปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยภาพรวม พบว่า ปัญหาของผู้บริหารและผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่ในด้านการพัฒนาเด็ก ด้านกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง และด้านการติดต่อสื่อสาร คือ ผู้ปกครองไม่มีเวลาและไม่ให้ความสำคัญในการพัฒนาเด็ก ส่วนปัญหาด้านการช่วยเหลือและสนับสนุน คือ ผู้ปกครองฐานะยากจน สำหรับปัญหาของผู้ปกครองส่วนใหญ่ในด้านการพัฒนาเด็ก คือ การขาดสื่ออุปกรณ์และการที่ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญในการพัฒนาเด็ก ด้านกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง คือ ผู้ปกครองไม่มีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรม และด้านการช่วยเหลือและสนับสนุน คือ การขาดงบประมาณ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่อง สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาล ประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยเห็นว่าควรนำมาอภิปราย มีดังนี้

1. ด้านการพัฒนาเด็ก

จากผลการวิจัย พบว่า ปัญหาที่สำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาเด็ก คือ ผู้บริหารไม่ได้ให้ความสำคัญกับการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครอง จะเห็นได้จากการที่ผู้บริหารไม่ได้มีการวางแผนหรือมีนโยบายที่แน่นอน ทำให้ขาดความสม่ำเสมอในเรื่องดังกล่าว นอกจากนี้ยังเป็นผลทำให้ผู้ปกครองไม่ทราบบทบาทและหน้าที่ที่ถูกต้องของตนเองที่มีต่อการพัฒนาเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับ อรุณี หรดาต (2537) ที่ว่า ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นบุคคลสำคัญในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการดำเนินงานต่างๆ ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังนั้น ถ้าผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญและไม่ให้การสนับสนุนกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการ

ศึกษาปฐมวัย โอกาสที่ผู้ปกครองจะได้เข้ามามีส่วนร่วมด้วยคงเป็นไปได้ยาก หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า การที่ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กย่อมส่งผลให้ผู้ปกครองขาดความเข้าใจในการพัฒนาเด็กปฐมวัยยิ่งขึ้น และขาดโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนหรือกระตุ้นไปในทิศทางที่เหมาะสม (สุภาพร ธารินเจริญ, 2535) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การพัฒนาเด็กให้เกิดความสำเร็จได้นั้นจะต้องเป็นการพัฒนาที่เป็นไปในลักษณะเดียวกันและสอดคล้องครบถ้วนในทุกส่วนทั้งที่บ้านและที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

นอกจากนี้ ผู้ดูแลเด็กก็มีส่วนสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเช่นกัน จากผลการวิจัย พบว่า การปฏิบัติของผู้ดูแลเด็กเองยังไม่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ทั้งนี้เพราะความไม่แน่ใจในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองว่าควรอยู่ในลักษณะใด และให้ความช่วยเหลือศูนย์ฯ ได้มากน้อยเพียงใด นอกจากนี้ผู้ดูแลเด็กบางคนยังไม่แน่ใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองเมื่อผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Gibson, Roy Brad (1991) ที่พบว่า ครู มีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียน ดังนั้น การร่วมมืออย่างจริงจังระหว่างผู้ปกครองและผู้ดูแลเด็กในการพัฒนาการศึกษาและอบรมเลี้ยงดูจึงเป็นภาระหน้าที่สำคัญของบ้านและโรงเรียน ดังนั้น ความเข้าใจ การสนับสนุนและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จึงก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานและการศึกษาของผู้ปกครองและครูจึงต้องรู้จักเด็กทุกด้านทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน เพื่อจัดการศึกษาที่เหมาะสม เพราะความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและครูที่มีคุณภาพในระยะแรกของชีวิตเด็กจะส่งผลต่อความสำเร็จในชีวิตเด็กในอนาคต (Leeper และคณะ, 1979)

สำหรับในส่วนของผู้ปกครอง จากผลการวิจัย พบว่า ผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการพัฒนาเด็กเป็นอย่างดี แต่ปัญหาที่สำคัญ คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่มุ่งให้ความสำคัญกับเด็กเพียงอย่างเดียวโดยแยกบทบาทของพ่อแม่ออกไปจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งในความเป็นจริงแล้วพ่อแม่เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาเด็กทั้งทางกายและทางใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bell, Marion Yvonne (1991) ที่พบว่า ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลทำให้ผู้ปกครองไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วม คือ โรงเรียนหรือสถานศึกษาไม่ได้เรียกร้องขอความร่วมมือ และผู้ปกครองไม่มีเวลา ซึ่งทำให้เกิดความห่างเหินด้านความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ไม่มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ทั้งนี้เพราะบทบาทของทั้งสองสถาบันถูกกำหนดให้แตกต่างกัน โดยโครงสร้างทางสังคมในปัจจุบันที่เป็นลักษณะครอบครัวเดี่ยว และพ่อแม่ต้องทำงานนอกบ้าน และโครงสร้างการศึกษาของสถานศึกษาเองที่มุ่งให้การศึกษาแก่เด็กเพียงอย่างเดียวโดยไม่คำนึงถึงความสำคัญของผู้ปกครองที่มีต่อการศึกษาของเด็ก ดังนั้น ช่องว่างระหว่างบ้านกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงมีอยู่เสมอในทุกยุคทุกสมัย การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจึงมีความจำเป็นและสำคัญ

ในการที่จะลดปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้น Kaplan (1992) กล่าวว่า สถาบันครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว พ่อแม่ต้องทำงานนอกบ้าน โรงเรียนจึงได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว กล่าวคือ จำนวนเด็กในโรงเรียนมาจากครอบครัวที่มีโครงสร้างหลากหลายเพิ่มสูงขึ้น ดังนั้นโรงเรียนจึงต้องปรับโครงสร้างการจัดการศึกษาให้ยืดหยุ่นและเหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับความแตกต่างของเด็กแต่ละคน ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเป็นประการสำคัญ นอกจากนี้ จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามเป็นมารดาของเด็ก การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้มารดาเข้ามามีส่วนร่วมจึงมีความสำคัญเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับ อรุณี หรดาล (2537) ที่ว่า สังคมไทยยังให้ความสำคัญต่อแม่ในฐานะเป็นผู้ที่ให้การเลี้ยงดูลูกอย่างใกล้ชิด สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้แม่ได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาเด็ก ร่วมกับสถานศึกษา การเข้ามาพบสถานการณ์ที่แท้จริง ทั้งนี้เพื่อช่วยพัฒนาความรู้สึกที่มีต่องานพัฒนาเด็ก และยังเป็นการช่วยประชาสัมพันธ์ความสำคัญของงานพัฒนาเด็กให้เผยแพร่แก่ชุมชนออกไปด้วยอีกทางหนึ่ง

2. ด้านกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง

อรุณี หรดาล (2537) ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมที่ให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง เป็นกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายและแนวปฏิบัติของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อให้ความรู้ที่สำคัญและจำเป็นแก่ผู้ปกครอง และเพื่อให้ผู้ปกครองได้ชื่นชมผลงานและความสามารถด้านต่างๆ ของบุตรหลาน ซึ่งถ้าผู้ปกครองไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว ผู้ปกครองก็จะไม่เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมนั้นๆ และจากผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารยังไม่มีการจัดกิจกรรมดังกล่าวที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอได้ ปัญหาสำคัญ คือ การไม่มีเวลาของผู้ปกครอง การจัดกิจกรรมการให้ความรู้ไม่ตรงกับวันหยุดของผู้ปกครอง และการขาดโอกาสในการให้ผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็นหรือตัดสินใจในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์ฯ ดังนั้น การจัดกิจกรรมที่ให้ความรู้ผู้ปกครองจึงต้องคำนึงถึงความต้องการ ความสะดวก และความสำคัญของผู้ปกครองเป็นสำคัญ J. Howard Johnston (1990) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมของโรงเรียนที่คำนึงถึงเวลาและสถานที่ที่ผู้ปกครองสะดวกเป็นหลัก ตลอดจนให้ความสำคัญในบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครอง จะทำให้ผู้ปกครองรู้สึกว่าคุณเองมีประโยชน์ต่อโรงเรียน มีความเต็มใจและภาคภูมิใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน และ Koralek และคณะ (1993) ที่ว่า คุณภาพของสถานศึกษานั้นจะต้องนำพ่อแม่ ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนพัฒนารับผิดชอบและตัดสินใจเกี่ยวกับเด็กของตน ดังนั้น การเชิญพ่อแม่หรือผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการให้ความรู้จึงเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่บุคลากร

ในสถานศึกษาและพ่อแม่ ผู้ปกครอง มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้และทำงานร่วมกัน เพื่อเด็กใน ความรับผิดชอบของทุกคนจะได้รับประโยชน์จากกิจกรรมนี้มากที่สุด

ส่วนผู้ดูแลเด็กซึ่งมีบทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านการให้ความรู้ จากผลการวิจัย พบว่า ในทางปฏิบัติผู้ดูแลเด็กยังไม่ให้ความสำคัญเท่าใดนัก เนื่องจากนโยบาย และแนวทางการปฏิบัติของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่ชัดเจน อย่างไรก็ตามก็ยังมีผู้ดูแลเด็กบางส่วนที่มี ประสบการณ์และเคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กมาแล้วที่สามารถให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ได้ ดังนั้น การจัดกิจกรรมที่ให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง จะประสบความสำเร็จได้ไม่เพียงแต่ให้ความรู้ แก่ผู้ปกครองเท่านั้น แต่ต้องให้ความรู้แก่ผู้ดูแลเด็กด้วย ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ดูแลเด็กได้รับ การฝึกปฏิบัติและแก้ปัญหาพร้อมกับผู้ปกครอง ซึ่งข้อมูลที่ได้จากข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของ ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครอง จะเป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมที่ให้ความรู้ในครั้งต่อไป ซึ่ง สอดคล้องกับ ทรวงพล สุทธิธรรม (2534) ที่ว่า ผู้ปกครองและครูต่างเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดเด็ก และเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะหล่อหลอมให้เด็กเติบโตขึ้นตามทิศทางที่ต้องการของสังคมและ ประเทศชาติ ดังนั้น การให้ความรู้แก่ผู้ดูแลเด็กทั้งด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็ก และหลักการพัฒนาเด็ก จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพราะนอกจากจะทำให้ผู้ดูแลเด็กได้เข้าใจในบทบาทของตนเองในการร่วมมือกับ ผู้ปกครองให้เข้ามาสู่การพัฒนาเด็กไปพร้อมๆ กัน ทั้งที่บ้านและที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแล้ว ยังช่วยให้ เข้าใจถึงประโยชน์ของการทำงานร่วมกับผู้ปกครองอันจะส่งผลต่อคุณภาพของเด็กในอนาคต Lyons, Robbins และ Smith (1983) กล่าวว่า การจัดอบรมหรือกิจกรรมที่ให้ความรู้แก่ บุคลากรและผู้ปกครองมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายถึงบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของ ผู้ปกครองและบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิควิธีการทำงาน และเพื่อการฝึก ทักษะที่สำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย นอกจากนี้ จากการศึกษา วิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2532) ได้บ่งชี้ถึงคุณภาพของการศึกษาระดับ ปฐมวัยว่า การศึกษามีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลจะเกิดขึ้นได้ถ้าการศึกษาสามารถจัดได้เชื่อมโยง และสัมพันธ์กับการเลี้ยงดูของครอบครัวให้มากที่สุด กล่าวคือ สำหรับเด็กระดับปฐมวัยที่ได้รับ พัฒนาด้วยวิธีการที่ถูกต้อง เมื่อได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากที่บ้าน จะนำไปสู่สัมฤทธิ์ผล ที่น่าพึงประสงค์ เป็นต้นว่า มีพัฒนาการทางสังคมที่ดี มีสุขภาพจิตดี และเรียนหนังสือได้อย่าง มีความสุข

สำหรับผู้ปกครองที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง จากผล การวิจัย พบว่า ผู้ปกครองให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี โดยนำความรู้ที่ได้จากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ไปใช้ในชีวิตประจำวัน แต่ปัญหาที่พบ คือ ความรู้ที่ได้รับจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังไม่ตรงกับ ความต้องการของผู้ปกครอง และการจัดกิจกรรมภายในศูนย์ฯ ยังมีน้อยมาก ทำให้ผู้ปกครองได้

เข้ามามีส่วนร่วมน้อย ซึ่งสอดคล้องกับ J. Howard Johnston (1990) ที่ว่า อุปสรรคสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในสถานศึกษาคือ เมื่อกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองลดน้อยลง บทบาทของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมในสถานศึกษาก็จะมีน้อยลงไปด้วย นอกจากนี้ ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ผู้ปกครองยังไม่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเด็ก และไม่เห็นความจำเป็นในการเข้าไปมีส่วนร่วม ซึ่งโดยความเป็นจริงแล้ว พ่อแม่ ผู้ปกครองทุกคน ล้วนต้องการทราบเกี่ยวกับพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็กของตนทั้งสิ้น จากเอกสารของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช (2537) กล่าวว่า พ่อแม่ส่วนใหญ่มักจะยุ่งกับธุรกิจหรือการประกอบอาชีพจนมีเวลาให้กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพียงเล็กน้อย แต่โดยความเป็นจริงแล้วพ่อแม่ทุกคนล้วนต้องการสร้างสายสัมพันธ์กับผู้ดูแลเด็ก อยากจะให้ผู้ดูแลเด็กชอบลูกของตน และเอาใจใส่ลูกของตนอย่างใกล้ชิด ดังนั้น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะต้องพยายามทำความเข้าใจกับผู้ปกครองและหาวิธีการทำงานร่วมกับผู้ปกครองให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้ปกครองเกิดความเลื่อมใสศรัทธาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อันจะส่งผลทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ DelliColli, Judith Maloney (1997) ที่พบว่า ปัจจัยที่ทำให้ผู้ปกครองไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียน คือ ผู้ปกครองมีความรู้สึกห่างเหิน ไม่ผูกพัน ไม่ได้รับการต้อนรับจากโรงเรียน และการขาดความรู้วิธีการของโรงเรียนในการดึงผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม ตลอดจนความไม่เข้าใจกันระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียนที่เกี่ยวกับความต้องการและลักษณะของการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียน

3. ด้านการช่วยเหลือและสนับสนุน

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในด้านการช่วยเหลือและสนับสนุน ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือและสนับสนุนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นประจำ แต่เนื่องจากผู้ปกครองไม่มีเวลา และมีฐานะยากจน การช่วยเหลือและสนับสนุนจึงเป็นลักษณะของการใช้แรงงาน หรือการบริจาควัสดุอุปกรณ์ที่เหลือใช้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ซาคริต คัลยาพิมพ์ (2535) ที่พบว่า บทบาทพฤติกรรมการเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของผู้ปกครองมีมากในกิจกรรมที่เป็นงานปฏิบัติลงมือกระทำ ส่วนกิจกรรมเกี่ยวกับการใช้ความคิดวางแผนตัดสินใจแสดงพฤติกรรมน้อยกว่า แต่ไม่ว่าผู้ปกครองจะเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะใดล้วนส่งผลต่อเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก Henderson (1986) ได้สรุปและรวบรวมผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม ว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย และเป็นชนกลุ่มน้อยจะได้รับผลประโยชน์เพิ่มมากขึ้นถ้าผู้ปกครองของพวกเขามีส่วนร่วมในโรงเรียน แม้ว่าผู้ปกครองจะมีการศึกษาน้อยก็ตาม นอกจากนี้ การร่วมมือกันระหว่างผู้ปกครองและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนำผลประโยชน์มาให้ซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ นิตยา ประพฤติกิจ (2539) ที่ว่า การที่ผู้ปกครองได้มีส่วนช่วยเหลือในโรงเรียน โดยผู้ปกครองอาจร่วมมือโดยเป็นผู้ช่วยครู เป็นอาสาสมัครช่วยกิจกรรมกลุ่มย่อยหรือช่วยเด็กเป็นรายบุคคล และช่วยเหลือ

งานอื่นๆ ความช่วยเหลือเหล่านี้จะส่งผลให้การสอนและการดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล นอกจากนี้ตัวครูเองก็มีความเข้าใจด้านครอบครัวและเด็กได้ดีขึ้นด้วย ดังนั้นผู้บริหารจึงควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือและสนับสนุนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อร่วมกันพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป

สำหรับผู้ดูแลเด็กในทางปฏิบัติ จากผลการวิจัย พบว่า ผู้ดูแลเด็กได้ขอความช่วยเหลือ และสนับสนุนจากผู้ปกครองเป็นประจำ เนื่องจากผู้ดูแลเด็กมีความใกล้ชิดกับผู้ปกครองเป็นอย่างดี จึงทำให้ทราบว่าผู้ปกครองสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะใดได้บ้าง และมากน้อยแค่ไหน ดังนั้น การให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมจึงต้องคำนึงถึงความสามารถ ความเหมาะสม และความต้องการของผู้ปกครอง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Gibson, Roy Brad (1991) ที่พบว่า ผู้ปกครองต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เหมาะสมและตรงกับความสามารถของผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็กจึงมีบทบาทสำคัญในการร่วมวางแผนกับผู้บริหารเพื่อขอความช่วยเหลือและสนับสนุนจากผู้ปกครองให้เหมาะสมกับความสามารถและความต้องการของผู้ปกครอง โดยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องประเมินความต้องการและความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมทั้งของผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็กและรวมทั้งทรัพยากรที่ต้องใช้ในกิจกรรม เพื่อมั่นใจว่ากิจกรรมนั้นๆ สามารถตอบสนองความต้องการและความสนใจของคนส่วนใหญ่ ให้ความร่วมมือในกิจกรรมเพียงพอสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

ส่วนผู้ปกครองที่มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือและสนับสนุน จากผลการวิจัย พบว่า ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในด้านนี้มากที่สุด โดยผู้ปกครองได้ให้เหตุผลว่า ผลประโยชน์ที่ได้รับคือเด็กของตนเองที่อยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และการให้ความช่วยเหลือหรือการสนับสนุนไม่เกินกำลังความสามารถที่จะทำได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับความพร้อมของผู้ปกครอง นอกจากนี้ ผลของการเข้ามามีส่วนร่วมยังทำให้ผู้ปกครองมีความคุ้นเคยกับผู้ดูแลเด็ก ผู้บริหาร และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นการสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน ซึ่งสอดคล้องกับ อรุณี หรดาล (2537) ที่กล่าวถึงผลการศึกษากการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในฐานะอาสาสมัคร พบว่า ผู้ปกครองเปลี่ยนเจตคติที่มีต่อโรงเรียนหรือสถานศึกษาหลังจากได้มีส่วนร่วมกับโรงเรียนหรือสถานศึกษานั้นๆ ทั้งนี้ เพราะผู้ปกครองได้เห็นปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่สถานศึกษาหรือโรงเรียนนั้นๆ ต้องประสบ ดังนั้น การขอความช่วยเหลือและสนับสนุนจากผู้ปกครองจึงเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งผู้บริหารควรให้ความสำคัญเช่นเดียวกับการจัดกิจกรรมประเภทอื่นที่ต้องการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมเช่นกัน Epstein (1998) พบว่า การเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนนั้น ไม่เพียงแต่ได้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการหรือเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อ

การศึกษาเท่านั้น แต่ยังคงไปถึงการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนโรงเรียน การเป็นอาสาสมัคร ช่วยเหลือครู ผู้บริหารและเด็กๆ หรือกิจกรรมอื่นๆ ของโรงเรียนด้วย

นอกจากนี้จากผลการวิจัยมีข้อสังเกต คือ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การร่วมมือกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการจัดงานพิเศษเพื่อหารายได้บำรุงศูนย์ฯ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ การร่วมบริจาคเงินสมทบทุนแก่เด็กที่ต้องการความช่วยเหลือ ซึ่งจากข้อมูลสถานภาพของผู้ปกครอง ส่วนใหญ่พบว่า มีฐานะยากจน รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท จึงไม่น่าที่ผู้ปกครองจะมีส่วนร่วมใน 2 ข้อนี้มากที่สุดได้ แต่ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า การจัดงานพิเศษของผู้ปกครองหมายถึงงานที่เกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรม หรือวันสำคัญทางศาสนา เช่น การจัดทอดผ้าป่าการศึกษา การจัดทอดกฐินการศึกษา การจัดงานพิเศษดังกล่าวผู้ปกครองมีส่วนร่วมโดยร่วมกันทำบุญทั้งการบริจาคเงิน และการใช้แรงกายในการช่วยเหลืองาน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์และความผูกพันระหว่างประเพณีวัฒนธรรม ศาสนา กับคนในชุมชนนั้นๆ ดังนั้น ประเพณี วัฒนธรรม และศาสนา จึงปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ส่วนการมีส่วนร่วมในด้านบริจาคเงินทุนนั้น จากข้อมูลการสัมภาษณ์ พบว่า เหตุผลที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมเนื่องจากผู้ปกครองได้เห็นผลจากการบริจาคเงินทุนทันที เช่น โตะ แก้ว อุปกรณ์การเรียนการสอนต่างๆ ทำให้ผู้ปกครองมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีความรับผิดชอบในอันที่จะพัฒนาเด็กและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไปในทางที่ดีขึ้น จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้ปกครองทุกคนไม่ว่าจะมีฐานะอย่างไร ล้วนต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยกันทั้งสิ้น แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมมากน้อยแค่ไหน และให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกิจกรรมของศูนย์ฯ อย่างไร

4. ด้านการติดต่อสื่อสาร

จากการศึกษาการปฏิบัติของผู้บริหาร พบว่า ปัญหาสำคัญคือ ผู้ปกครองไม่มีเวลา และการขาดงบประมาณในการจัดทำเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ เพื่อเผยแพร่ความรู้หรือประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทำให้การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ปกครองกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่เป็นไปอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ทั้งยังทำให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง จากผลการวิจัยของ อรวรรณ แวดล้อม (2535) พบว่า การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีอิทธิพลต่อการยอมรับของผู้ปกครองต่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการติดต่อสื่อสารเช่นเดียวกัน กิติมา ปรีดีดิลก (2532) พบว่า ปัญหาและอุปสรรคของการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองคือ ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองมีน้อยกว่าที่ควร ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากครูไม่มีโอกาสได้ไปคลุกคลีกับผู้ปกครอง โรงเรียนไม่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม รวมทั้งผู้ปกครองขาดความศรัทธาในตัวครูและผู้บริหาร เนื่องจากครูและผู้บริหารวางตัวไม่เหมาะสมขาด

ความเอาใจใส่ต่อหน้าที่ที่รับผิดชอบ การติดต่อสื่อสารจึงนับว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่มีผลต่อการส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพราะถ้าการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ปกครองกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นไปด้วยดีมีประสิทธิภาพ การดึงให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมย่อมเป็นไปได้ง่าย ผู้บริหารจึงต้องมีการวางแผนและเรียนรู้การใช้วิธีการต่างๆ ที่เหมาะสมเพื่อให้เข้าถึงผู้ปกครองมากที่สุด และในขณะเดียวกันก็เป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกันด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ Lyons, Robbins และ Smith (1983) ที่ให้ความหมายของการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารว่า เป็นการติดต่อสื่อสารกันด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก และเพื่อให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาปฐมวัยจนเกิดความคุ้นเคยและสนิทสนมจนสามารถแสดงความคิดเห็นร่วมกันได้อย่างเปิดเผย

ในส่วนของผู้ดูแลเด็ก จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญของการมีส่วนร่วมคือผู้ปกครองไม่มีเวลา ทำให้ผู้ดูแลเด็กไม่สามารถติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองได้ทุกคน ประกอบกับผู้ดูแลเด็กมีภาระงานมาก จึงไม่มีเวลาในติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองได้อย่างทั่วถึงเช่นกัน นอกจากนี้การมีมนุษยสัมพันธ์ของผู้ดูแลเด็กมีส่วนสำคัญต่อการติดต่อสื่อสารเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับเอกสารของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช (2537) ที่ว่า การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับผู้ปกครองและบุคคลอื่นๆ ในชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ดีต่อกัน อันจะเอื้อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดำเนินงานต่างๆ ไปได้ด้วยดี นอกจากนี้ Lyons, Robbins และ Smith (1983) ได้ศึกษาและวิเคราะห์ถึงปัจจัยสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จ และพบว่า ปัจจัยสำคัญเบื้องต้นคือ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบ้านกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก Johnston (1990) ได้สรุปอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในสถานศึกษาว่า ส่วนหนึ่งเกิดจากการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ปกครองและสถานศึกษาที่ไม่เป็นไปด้วยดี ทำให้ผู้ปกครองขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัยและวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานของสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ประสบผลสำเร็จนั้น ควรเริ่มต้นจากการสื่อสารที่ดีและเป็นการเริ่มจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อน ดังนั้นผู้ดูแลเด็กต้องเป็นผู้ริเริ่มสร้างความสัมพันธ์ไม่ใช่ให้ผู้ปกครองเป็นผู้ริเริ่ม เพื่อให้การทำงานร่วมกับผู้ปกครองมีประสิทธิภาพ

สำหรับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในด้านการติดต่อสื่อสาร ผลการวิจัยพบว่าผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการรับทราบข่าวสารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และเผยแพร่ให้กับบุคคลอื่นหรือชุมชนอื่นได้รับทราบเป็นอย่างดี ผลจากการตอบแบบสอบถามและการสัมภาษณ์พบว่าวิธีการหลักที่ผู้ปกครองใช้ในการติดต่อสื่อสารกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคือ การพูดคุยกับผู้ดูแลเด็ก ส่วนการติดต่อสื่อสารโดยการใช้เอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ยังมีน้อย หรือแทบจะไม่มีเลย ซึ่งสอดคล้อง

กับความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับปัญหาของการเผยแพร่ข่าวสารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คือ การขาดงบประมาณทำให้ศูนย์ฯ ไม่สามารถจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ แก่ผู้ปกครองได้อย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ จากผลการวิจัยยังพบว่า การที่ผู้ปกครองที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และเป้าหมาย และรับทราบเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จะให้ความร่วมมือกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ บังอร อ้วนล้ำ (2540) ที่พบว่า ความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แต่การติดต่อสื่อสารจะมีประสิทธิภาพได้ผู้ปกครองก็ต้องมีส่วนร่วมด้วยเช่นกัน โดยผู้ปกครองต้องเสียสละเวลาและให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยพยายามรับ-ส่งเด็กด้วยตนเอง ทั้งนี้เพื่อผู้ปกครองจะได้พบกับผู้ดูแลเด็ก และทราบพฤติกรรมต่างๆ ของเด็ก ซึ่งจะทำให้ผู้ปกครองมีความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กของตนมากขึ้น ดังที่ Morrison (1998) กล่าวไว้ว่า ถ้าหากพ่อแม่มีความรู้ความเข้าใจดีขึ้น การปฏิสัมพันธ์กับลูกย่อมมีความหมายยิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของเด็กสูงขึ้นตามไปด้วยเช่นเดียวกับชีวิตประจำวันในครอบครัว การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ปกครองกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงเป็นการร่วมมือกันทั้งสองฝ่าย โดยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องเป็นผู้ริเริ่ม สร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง และสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นกับผู้ปกครอง การเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองจึงจะเป็นไปได้ง่ายและมีความหมาย

ข้อเสนอแนะสำหรับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรศึกษาและทำความเข้าใจในบทบาทของตนเอง ในการร่วมมือกับผู้ปกครองให้เข้ามาสู่การพัฒนาเด็กไปพร้อมๆ กัน และทำความเข้าใจกับผู้ปกครองถึงประโยชน์ของการทำงานร่วมกัน อันจะส่งผลต่อคุณภาพของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป
2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองในด้านต่างๆ ให้มากขึ้น เพื่อให้ผู้ปกครองมีความรู้ลึกซึ้งผูกพัน และใกล้ชิดกับบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน และตัดสินใจในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
4. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรจัดกิจกรรมที่เอื้ออำนวยต่อความสะดวกของผู้ปกครอง โดยจัดกิจกรรมในวัน เวลา และสถานที่ที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้ปกครองจะได้เข้ามามีส่วนร่วมในโอกาสต่อไป
5. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง เพื่อให้ผู้ปกครองมีความรู้สึกสบายใจ และเกิดความไว้วางใจ เมื่อเข้ามาติดต่อในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
6. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากขึ้น

7. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลนคร เทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล
2. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล